

معلم، پیش‌تاز تحول

بهارک طالب‌لو

معلم تأثیرگذار در یادگیری به خوبی به این نکته واقف است که دیگر با تمرکز بر نمره‌های تحصیلی به تنهایی، نمی‌توان موفقیت دانش‌آموز را در زمینه‌ای خاص پیش‌بینی کرد. عملکرد بهتر معلم صرفاً با داشتن مهارت‌ها و دانش‌های (عناصر شناختی) مرتبط با آن حاصل نمی‌شود، بلکه توجه من معلم به عناصر غیرشناختی نظیر نگرش‌ها، ارزش‌ها و ویژگی‌های شخصیتی، که به‌طور مستقیم دیده نمی‌شوند، ولی در عملکرد معلم تأثیر تعیین‌کننده‌ای دارند، عامل مهم و تأثیرگذاری در موفقیت دانش‌آموزان محسوب می‌شود. بنابراین، داشتن دانش بیشتر دلیل برتری نیست.

برای مثال، اگر من معلم به تازگی از رشته آموزش ریاضی دانشگاه فرهنگیان فارغ‌التحصیل شده باشم، آیا همین فارغ‌التحصیلی به تنهایی می‌تواند معیار مناسبی برای سپردن حرفه معلمی به من باشد؟ اگر بخواهم علاوه بر دانش مربوط، به عناصر غیرشناختی در حرفه خود توجه کنم، مهارت‌هایی همانند شیوه صحیح ارتباط برقرار کردن، وجدان کاری، شناخت کلاس و ویژگی‌های دانش‌آموزان دوره مربوطه، برخی از موارد مهم در انجام مؤثر حرفه معلمی هستند.

بر اساس «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش»، فرایند یاددهی-یادگیری باید در راستای رسیدن به «حیات طیبه» و «زندگی سالم» صورت گیرد. هدف این است که دانش‌آموزان فارغ‌التحصیل ما افرادی موحد، معتقد، عدالت‌خواه، صلح‌جو، مهرورز، با عزت‌نفس، بالا، امانت‌دار، قانون‌مدار، نظم‌پذیر و... باشند. در این صورت، اگر بخواهیم به عنوان معلم در این مسیر قدم برداریم، توجه به عناصر شناختی در آموزش، تنها بخشی از کار ماست. معلمی که صرفاً بر کسب نمره و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان خود تمرکز کند و فقط در این حوزه تأثیرگذار باشد، هیچ معلوم نیست بتواند بر مهارت‌های غیرشناختی آن‌ها نیز تأثیر بگذارد. در این خصوص نیاز است درباره این عناصر غیرشناختی و چگونگی ارتباط آن‌ها با مهارت‌های شناختی، آگاهی پیدا کنیم. من معلم با هدف تأثیر بر نتایج تحصیلی دانش‌آموزان، می‌توانم وجدان کاری و وظیفه‌شناسی را در آن‌ها تقویت کنم تا بیشتر علاقه‌مند شوند و تکالیف خود را به پایان برسانند. یا با در نظر گرفتن رشد فکری، می‌توانم به آن‌ها کمک کنم توانایی‌های تحصیلی خود را ارتقا دهند و دست از تلاش بر ندارند. با تشویق آن‌ها به انجام تکالیف، و توصیه به پرهیز از تسلیم راه‌حل‌های آماده برای انجام تمرینات، می‌توانم میزان تاب‌آوری آن‌ها را تقویت کنم. باید کمک کرد دانش‌آموزان برای موفقیت تحصیلی، از نقاط قوت و ضعف خود آگاهی یابند و نقاط ضعف خود را بپذیرند. این‌ها نمونه‌هایی از توجه معلم به عناصر غیرشناختی هستند. بدون شک نقش الگو بودن معلمان در یادگیری این عناصر بی‌تأثیر نیست. وظیفه‌شناسی، انعطاف‌پذیری و پایبند بودن معلم به قوانین و مقررات، او را به الگویی برای رشد این عناصر غیرشناختی در دانش‌آموزان کلاس تبدیل می‌کند. در این راستا، توجه معلمان به شایستگی‌ها و عناصر غیرشناختی در کلاس درس نقش مهمی در حرکت به سمت حیات طیبه یا همان زندگی سالم دارد. در این شماره از مجله به نمونه‌هایی همراه با مثال‌ها و الگوهای مؤثر در این زمینه پرداخته شده است.